

Kontaktperson
Gert Abelt
Staben
Telefon: 08-508 270 66
gert.abelt@mk.stockholm.se

Till
Marknämnden 2005-06-23

Underlag till handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen. Remiss.

Förslag till beslut

Marknämnden besvarar remissen med markkontorets utlåtande.

Göran Långsved

Lennart Gustafsson

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till marknämnden remitterat ett underlag till en handlingsplan om goda matvanor och ökad fysisk aktivitet. Underlaget har tagits fram av Statens folkhälsoinstitut och Livsmedelsverket. Syftet är att vidta åtgärder som förbättrar förutsättningarna för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet och därmed bidra till det övergripande nationella folkhälsomålet - *Att skapa samhällseliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.*

I vissa avseenden har levnadsvanor som påverkar hälsan utvecklats i positiv riktning men negativt i andra. Till ett av tecknen på en negativ utveckling hör ökningen av övervikt och fetma.

En god fysisk miljö är en av hörnstenarna för en god hälsa. Bostaden och dess omgivningar är den plats där människor, framförallt barn och äldre, tillbringar en stor del av sin tid.

Att tillgång till parker och natur är en viktig kvalitet för alla människor och gör livet i staden bättre bekräftas ständigt i samråd, enkäter, undersökningar etc.

I underlaget till handlingsplanen föreslås att kommunerna parallellt med eller som en del av miljökonsekvensbeskrivningar av planerade projekt även

bör utföra hälsokonsekvensbedömningar. Markkontoret gör bedömningen att en sådan åtgärd kan leda till att folkhälsoaspekten förstärks. Det finns dock samtidigt en risk för att arbetet med att upprätta hälsokonsekvensbedömningar leder till att planarbetet tar längre tid.

Remissen

Kommunstyrelsen har till marknämnden remitterat ett underlag till en handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet. Underlaget har, på uppdrag av regeringen, tagits fram av Statens folkhälsoinstitut och Livsmedelsverket. Remissen ska besvaras senast 2005-06-20.

Statens folkhälsoinstitut och Livsmedelsverket har av regeringen getts i uppdrag att ta fram underlag för en nationell handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen. Syftet är att vidta åtgärder som förbättrar förutsättningarna för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet och därmed bidra till det övergripande folkhälsomålet - *Att skapa samhälleliga förutsättningar för god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.*

Underlaget ska enligt regeringens uppdrag innehålla förslag på mätbara mål, strategier för att uppnå målen, insatser med ansvariga aktörer, finansiering och kostnadsberäkningar av föreslagna åtgärder. Särskild hänsyn ska i underlaget tas till barn och ungdomars levnadsförhållanden. Även kön, socioekonomi och etnicitet ska beaktas. Underlaget till handlingsplan ska bidra till regeringens arbete för en hållbar utveckling.

I det remitterade underlaget föreslås två övergripande mål för samhällsinsatser avseende goda matvanor och ökad fysisk aktivitet:

1. Samhället utformas så att det är enkelt att ha goda matvanor för alla grupper i befolkningen.
2. Samhället utformas så att det ger förutsättningar för en ökad fysisk aktivitet för alla grupper i befolkningen.

Underlaget till handlingsplan innehåller totalt 79 olika förslag på insatser med angiven aktör. Insatserna är indelade i olika politikområden och insatsområden. Ett av insatsområdena handlar om närmiljön vars utformning uppges ha en avgörande betydelse för möjligheten och lusten till fysisk aktivitet. Inom detta område finns bl.a. insatser som rör bostadsmiljö och friluftsliv.

I handlingsplanen framhålls att i ett första skede bör insatser som främjar skapandet av stödjande miljöer för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet för barn och ungdom prioriteras.

Markkontorets synpunkter

I 2003 års folkhälsorapport från Stockholms läns landsting presenteras folkhälsan i länet och dess utveckling under perioden 1990-2002. I rapporten beskrivs även situationen i länet i förhållande till de mål för folkhälsan som antogs av riksdagen våren 2003¹.

Av den analys av hälsans utveckling som beskrivs i landstingets folkhälsorapport framgår att folkhälsan ändrat karaktär. I takt med att dödligheten i hjärt- och kärlsjukdomar, cancer och skador har minskat kraftigt så har hälsoproblem med låg dödlighet ökat.

I vissa avseenden har levnadsvanor som påverkar hälsan utvecklats i positiv riktning men negativt i andra. Således har rökningen minskat medan övervikt och fetma ökar i alla åldersgrupper i länet. Vidare konstateras att skillnaderna i hälsa mellan olika grupper ökar. Det gäller inte bara mellan män och kvinnor utan även mellan olika socioekonomiska grupper, mellan geografiska områden och mellan dem som är födda i landet och utlandsfödda.

Till ett av tecknen på en negativ utveckling hör ökningen av övervikt och fetma². Varannan man och drygt var tredje kvinna i länet var år 2002 överviktig eller fet. Övervikt och fetma har dessutom ökat kraftigt hos barn och ungdomar.

Övervikt och fetma i barndomen är ett allvarligt hälsoproblem. Risken att bära med sig tonårsfetma in i vuxenlivet är väldigt stor. Barnfetma är en väsentlig orsak till sjukdomsördan hos barn och i ett längre perspektiv bidrar detta till en stor sjukdomsörda bland unga vuxna som kommer att kräva vård resten av livet.

Markkontoret delar därför uppfattningen att insatser för att främja skapandet av stödjande miljöer för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet för barn och ungdomar bör prioriteras.

Grönområden ger möjlighet till rekreation och upplevelser för stadens människor samt har betydelse för livskvalitet och hälsa. Nära och lättillgängliga park- och naturområden ger möjlighet till spontan fysisk aktivitet och motion och har speciellt stor betydelse för barn och äldre. Den bebyggda miljön kan alltså på olika sätt stimulera till fysisk aktivitet, t.ex. genom att tillhandahålla attraktiva grönområden, cykelvägar och promenadstråk.

¹(proposition 2002/03:35)

² BMI (Body Mass Index) beräknas som kroppsvikt (i kilo) dividerat med kvadraten av kroppslängd (i meter). BMI 25 eller högre klassificeras som övervikt och BMI 30 eller högre anses som kraftig övervikt.

Markkontoret ansvarar för förvaltning av stadens mark samt exploatering och byggande av bostäder och företagsområden. Kontoret har därmed en viktig roll för utformningen och utvecklingen av den fysiska miljön i staden och kan därmed bidra till en livsmiljö som kan främja bättre folkhälsa. Att tillgång till parker och natur är en viktig kvalitet för alla människor och gör livet i staden bättre bekräftas ständigt i samråd, enkäter, undersökningar etc. Sociotopkarta för parker och andra friytor i Stockholms innerstad är ett exempel på vilka kvaliteter olika grönområden och allmänna platser har för stockholmarna – både barn, ungdomar och vuxna³.

I underlaget till handlingsplanen föreslås att kommunerna parallellt med eller som en del av miljökonsekvensbeskrivningar av planerade projekt även bör utföra hälsokonsekvensbedömningar av dessa.

Markkontoret gör bedömningen att en sådan åtgärd kan leda till att folkhälsoaspekten förstärks. Det finns dock samtidigt en risk för att arbetet med att upprätta hälsokonsekvensbedömningar leder till att planarbetet tar längre tid.

SLUT

³ Stockholms stadsbyggnadskontor. Sociotopkarta för parker och andra friytor i Stockholms innerstad – om metoden, dialogen och resultatet. 2002